

Vingåkers
kommun

FÖRFATTNINGSSAMLING

Flik 6.2

Antagen SN 2014-06-18, § 51
Reviderad SN 2020-05-25, 80

Plan för Anhörigstöd i Vingåkers kommun

Socialtjänstlagen, SOL, 5 kap. 10 §:

”Personer som vårdar eller stödjer närstående

Socialnämnden ska erbjuda stöd för att underlätta för de personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre eller som stödjer en närstående som har funktionshinder.”

Innehållsförteckning

- 1. Anhörig**
- 2. Anhörigstöd**
- 3. Mål**
- 4. Syfte**
- 5. Nyckelbegrepp gällande anhörigstöd**
- 6. AnhörigCentrum**
- 7. Anhörigsamordnare**
- 8. Anställda**
- 9. Anhörigstöd inom Äldreomsorgen**
- 10. Anhörigstöd inom Funktionshinderomsorgen**
- 11. Anhörigstöd inom Individ- och Familjeomsorgen**
- 12. Övriga stödinsatser**

1 Anhörig

I detta dokument används termerna anhörig och närstående på samma sätt som i regeringens proposition Stöd till personer som vårdar och stödjer närstående (prop.2008/09:82 s. 12).

Med anhörig och anhörigvårdare menas en person som vårdar och hjälper eller ger stöd till make, maka, förälder, barn, syskon, släkting, granne eller vän.

Med närstående menas den som får stöd, hjälp och omsorg från anhörig.

2 Anhörigstöd

Man skiljer inom anhörigstödet på direkta serviceinsatser och indirekta, behovsprövade insatser. Service innebär ingen behovsprövning och där sker heller ingen dokumentation. Exempel på service inom anhörigstödet kan vara enskilda stödjande anhörigsamtal, anhöriggrupper där fokus är på erfarenhetsutbyte, föreläsningar och seminarier utifrån olika teman, sociala evenemang såsom gemensamma aktiviteter inom friskvård, påskpyssel etc, information om olika stödinsatser och föreningar samt var du kan vända dig som anhörig inom exempelvis kommunen samt friskvård så som en avkopplande taktill massage. Exempel på indirekta insatser är avlösning i hemmet, korttidsboende och hemtjänst.

I Vingåkers kommun organiseras anhörigstödet utifrån två olika delar. Ett specialiserat anhörigstöd där AnhörigCentrum är navet i arbetet och ett integrerat anhörigstöd, där kompetens byggs upp inom ordinarie vård- och omsorgsverksamhet och där anhöriga får sitt stöd av ordinarie personal.

3 Mål

- Vingåkers kommun ska erbjuda en anhörigvänlig vård och omsorg med en hög kvalitet på insatserna och ett brett utbud för att kunna tillgodose grupper och individers olika behov
- Anhöriga ska känna sig trygga i sin roll med visshet att det finns medel att klara av sin situation som anhörigvårdare
- Anhörigstödet ska arbeta preventivt tillsammans med den anhörige för att så långt det är möjligt klara av att ge stöd och hjälp till närstående
- Anhöriga ska känna att de kan få kvalificerad hjälp efter sina speciella behov och på de tider de behöver den. Det är viktigt att stödet anpassas till anhörigas upplevelse av kvalitet. Insatserna ska vara förebyggande och synliggöra anhörigas insatser
- Anhöriga ska tidigt i vårdkedjan nås av information om kommunens anhörigstöd
- Information om att det finns ett kommunalt anhörigstöd ska komma in före de insatser som ges som bistånd i form av till exempel hemtjänst, dagverksamhet, växelvård, korttidsvistelse och avlösning i hemmet.

4 Syfte

Anhörigstödet ska underlätta för de personer som vårdar eller stödjer närstående och minska deras fysiska och psykiska belastning. Stödet ska ge anhöriga en förbättrad livssituation vilket minskar risken för ohälsa.

5 Nyckelbegrepp gällande anhörigstöd

Kvalité

Genom att hålla hög kvalitet i de verksamheter och insatser som erbjuds skapas indirekt goda förutsättningar för att förbättra de anhörigas situation. I alla riktade stödinsatser gentemot anhörigvårdare måste kvaliteten hållas hög för att anhöriga ska nyttja och se dessa som möjliga stödalternativ.

All personal inom socialtjänsten ska på ett aktivt sätt lyssna in anhörigas önsknings, frågor och funderingar för att på så sätt kunna skapa sig en förståelse av de anhörigas situation.

Bra bemötande och god kommunikation är grundförutsättningar för att skapa trygghet. För att anhöriga ska känna trygghet är det viktigt att brukaren får en god vård och omsorg och att omsorgen stämmer överens med vad anhöriga förväntar sig av det stöd som kan erbjudas. Behovet av trygghet, både för den anhörige och för den närstående, är grundläggande och måste skapas i alla former av anhörigstöd.

Anhöriga ska mötas av medmänsklighet, värme och personligt engagemang. Erkännande, respekt och delaktighet är kanske det allra viktigaste, enklaste och mest efterfrågade stödet. Detta gäller vid den anhöriges alla kontakter inom socialförvaltningens olika verksamheter.

Tillgängligt

Den preventiva ansatsen måste vara utgångspunkt när det gäller stödet till personer som vårdar, hjälper eller stödjer en närstående. Det är angeläget att förebygga att den anhörige blir fysiskt eller psykiskt utsliten. Den anhöriges situation och behov av stöd måste därför uppmärksammas i ett tidigt skede. Anhörigstödet kan ges både i akuta situationer och med planerade insatser. Anhörigstöd ska vara lättillgängligt.

Flexibelt och Individuellt

Det ska vara den anhöriges och brukarens situation som ska styra valet och utformandet av anhörigstödet. Anhörigstödet måste vara flexibelt.

Varje anhörigvårdarens situation är unik, präglad av den egna förmågan, relationen till den man vårdar, vårdbehovet och den fysiska och sociala kringmiljön. Individuella behov kräver individanpassade lösningar. Det bör därför finnas möjlighet till alternativa lösningar för att tillgodose behovet.

Samverkan och samarbete

Samverkan ska ske med andra huvudmän, intresseorganisationer och frivilliga i syfte att samordna och engagera stödet till anhöriga. Genom att utveckla och finna nya former för samverkan mellan olika samverkanspartners kan möjligheter till flexibla lösningar skapas. Grundläggande för all samverkan är trygghet och kvalitet för alla parter.

Samarbetet mellan personal och anhöriga ska ses som en självklar del inom vården och omsorgen. Samarbetet ska bygga på ett synsätt som syftar till att stärka anhörigas resurser och förmåga att medverka i vården och omsorgen.

6 AnhörigCentrum

- AnhörigCentrum är kommunens kompetenscentrum när det gäller anhörigstöd.
- AnhörigCentrum ska genom stöd underlätta för dem som vårdar någon som är långvarigt sjuk, äldre eller funktionshindrad.
- AnhörigCentrum vänder sig både till anhöriga som vårdar och hjälper en person i ordinärt boende eller som bor på särskilt boende inom äldreomsorgen och handikappomsorgen och även inom familj- och individomsorgen.

Insatser från AnhörigCentrum:

- Är inte behovsprövade enligt Socialtjänstlagen eller Lagen om stöd och service
- Utgår från anhörigas upplevda behov av stöd
- Planeras utifrån de förutsättningar och omständigheter, som finns i varje enskild situation

AnhörigCentrums verksamhet ska:

- Präglas av trygghet, gemenskap och förståelse
- Synliggöra anhörigas situation
- Ge råd och stöd i den enskilda anhörigsituationen
- Kontinuerligt erbjuda stöd i form av anhöriggrupper
- Arrangera olika föreläsningar, tematräffar och utbildningar efter behov och efterfrågan
- Arbeta med förebyggande friskvård
- Förmedla kontakter mellan anhöriga och kommunens övriga verksamheter, landstinget, organisationer, föreningar med flera som samverkar kring anhörigstöd

7 Anhörigsamordnare

I Vingåkers kommun ska en anhörigsamordnare finnas, vars huvuduppgift är att synliggöra de anhörigas behov, utveckla anhörigstödet och vara stöd för anhöriga, frivilliga och personal.

I uppdraget som anhörigsamordnare ingår att:

- Sprida kunskap om anhörigstöd
- Arrangera olika ”dagar” i samverkan med föreningar och organisationer
- Synliggöra de anhörigas intressen
- Utbilda och informera om aktuella anhörigfrågor till olika målgrupper
- Vara ledande i utveckling av anhörigstödet i kommunen samt ha god kännedom om anhörigstöd, nationellt och internationellt
- Belysa de anhörigas viktiga roll

Till anhöriga:

- Informera anhöriga om kommunens olika verksamheter
- Vara de anhörigas språkrör, medverka till att anhörigas behov och intressen tillgodoses samt finnas till hands för frågor, rådgivning och stöttning
- Utifrån anhörigas olika behov påtala och arbeta med olika utvecklingsområden
- Förmedla kontakter till frivilligorganisationer, intresseorganisationer, handikapp- och pensionärsföreningar, samfund med flera
- Ha avslutningssamtal med de personer som varit i kontakt med anhörigstödet

Till personal:

- Träffa områdescheferna en gång/termin
- Delta på personalmöten
- Träffa enhetscheferna en gång/termin, för planering av verksamheten
- Att arbeta för att all personal inom socialförvaltningen ser med ”Anhörigglasögon”
- Vara handledare för personalgrupper

Nätverksskapande:

- Vara kommunens kontaktperson i nätverk som samverkar kring anhörigfrågor. Bilda nätverk och utveckla nya samverkansformer med olika intresseorganisationer och enskilda
- Utveckla samarbetet med hälso- och sjukvård
- I samverkan med andra arbeta för att utveckla anhörigstödet samt vara till hjälp vid utbildning

8 Anställda

All ny personal ska under introduktionen få kännedom om kommunens anhörigstöd.

Alla anställda inom såväl äldreomsorgen, omsorgen om personer med funktionsnedsättning som inom individ- och familjeomsorgen har skyldighet att uppmärksamma anhörigas behov av stöd och att erbjuda stöd. Arbetet med att stödja anhöriga måste integreras i socialförvaltningens alla verksamheter. Stödet till anhöriga är en angelägenhet för alla yrkesgrupper inom socialförvaltningen och ska ses som en naturlig del av arbetsuppgifterna. Dessutom har all personal ansvar att erbjuda och förmedla kontakt med anhörigsamordnaren.

Vid alla kontakter ska personalen sträva efter att den anhörige och brukaren möter så få personer som möjligt. Alla brukare inom socialförvaltningen ska ha en kontaktpersonal. Kontaktpersonalen ansvarar för att planeringen av vården och omsorgen sker i dialog med den anhörige och brukaren.

Vingåkers kommun ska vara en anhörigvänlig arbetsplats. Genom att tillgodose de behov anställda med ett anhörigansvar har, kommer effektiviteten och lojaliteten hos de anställda att öka.

9 Äldreomsorgen

Exempel på bistånd enligt 4 kap 1 § SoL som den enskilde kan ansöka om när det gäller anhörigstöd är:

- Avlösning i hemmet
- Avlastningsplats/växelvårdsplats på korttidsboende
- Dagvård

Inom äldreomsorgen finns informationsbroschyren ”Vart vänder jag mig?”

Anhörigstöd i särskilt boende

En flytt till särskilt boende är föranlett av ett allt mer omfattande vårdbehov. Flytten kan väcka blandade känslor hos anhöriga och brukaren, känslor av lättnad och trygghet kan infinna sig men också känslor av saknad, ensamhet, skuld och sorg. Brukaren kan känna sig sviken och övergiven. Miljön på boendet är ny och för brukaren och dess anhöriga kan osäkerhet om vanor och rutiner vara besvärande.

- Möjlighet att som anhörig göra ”studiebesök” på en avdelning innan inflyttning
- Välkomstsamtal
- Varje brukare har en egen kontaktpersonal, vars uppgift är att ha en helhetsbild över brukarens situation
- Övernattningsmöjligheter ska kunna erbjudas
- Individuell vårdplanering genomförs regelbundet
- Akutplats skall finnas
- Anhörigsamtal, utan brukaren, en gång/år samt vid efterfrågan och behov

- Anhörigträffar två gånger/år; ett möte tillsammans med brukaren och ett informationsmöte utan brukaren
- Regelbundet på teamträffar eller liknande uppmärksamma anhörigas situation
- Efterlevandesamtal med ansvarig sjuksköterska, eventuellt med kontaktpersonal och vid önskemål med anhörigsamordnare

Anhörigstöd i hemtjänsten

Ett exempel på anhörigstöd inom hemtjänsten är avlösning i hemmet i upp till 16 timmar per månad efter biståndsbedömning.

- Avlösning i hemmet utförs i första hand av kontaktpersonalen eller om möjligt, efter önskemål
- Varje brukare har en egen kontaktpersonal, vars uppgift är att ha en helhetsbild, ofta tillsammans med de anhöriga
- Regelbundet på teamträffar eller liknande uppmärksamma anhörigas situation

Anhörigstöd i dagvården

- Anhörigutbildning för nya anhöriga på dagvården genomförs vid behov 1g/termin
- Hembesök kan göras enligt överenskommelse innan brukaren påbörjar Demensdagverksamheten
- Regelbundet på teamträffar eller liknande uppmärksamma anhörigas situation

Anhörigstöd på korttidsboendet

- Regelbundet på teamträffar eller liknande uppmärksamma anhörigas situation
- Vid behov kan studiebesök ordnas på korttidsboendet, innan insats korttidsvistelse påbörjas. Studiebesök ska vara planerade med personal på korttidsboendet.

10 Funktionshinderomsorgen

Exempel på bistånd enligt LSS som den enskilde kan ansöka om och som samtidigt stödjer anhöriga:

- Råd och stöd från Regionen
- Ledsagarservice
- Korttidsvistelse
- Daglig verksamhet
- Avlösarservice

Till skillnad mot äldreomsorgen så finns det för gruppen inom funktionshinderomsorgen ett anhörigstöd på habiliteringen utöver det som drivs i kommunens regi. Till habiliteringen kan barn, unga och vuxna med varaktiga funktionsnedsättningar, såsom autismspektrumtillstånd, hjärnskada, rörelsehinder och utvecklingsstörning vända sig och så även deras familjemedlemmar.

På habiliteringsmottagningen finns möjligheten för anhöriga att träffa andra i samma situation, delta på utbildningar om de olika diagnoserna samt utbyta erfarenheter och knyta nya kontakter.

På AnhörigCentrum i Vingåkers kommun är anhöriga till målgrupperna inom funktionshinderomsorgen en mindre representerad grupp i jämförelse med anhöriga till målgrupperna inom äldreomsorgen, men ett aktivt arbete pågår för att öka representationen av dessa anhöriga. Detta görs genom samverkan med Funktionshinderomsorgen, föreningar, samt att det pågår ett arbete med att utöka kontakten med öppenvårdspsykiatrin och särskolan.

Till grund för funktionshinderomsorgen ligger synsättet om alla människors lika värde och lika rätt. Verksamheten ska främja jämlikheten i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället. Målet är att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

Anhörigstöd inom personlig assistans

Personlig assistans kan ses som ett direkt anhörigstöd då anhöriga vars närstående får personlig assistans blir direkt avlastade i vardagen.

- Inom personlig assistans uppmärksammas anhörigas situation regelbundet på arbetsplatsträffar eller verksamhetsmöte.
- Anhörigräff genomförs minst en gång/år för de anhöriga som har närstående med personlig assistans. Anhörigsamordnare bjuds in vid behov.

Anhörigstöd inom Daglig verksamhet

Idag finns sju arbetsgrupper på daglig verksamhet, och denna verksamhet är också en form av anhörigstöd då brukaren ges möjlighet till struktur i vardagen med arbetsuppgifter med syfte att stärka individen.

- Inom daglig verksamhet uppmärksammas anhörigas situation regelbundet på arbetsplatsträffar eller verksamhetsträffar, när behov föreligger. Personal inom daglig verksamhet har ofta inte en daglig kontakt med anhöriga, utan denna kontakt sker oftast vid speciella omständigheter.

Anhörigstöd inom Särskilt boende enligt LSS

En flytt till särskilt boende kan många gånger innebära en oro för anhöriga, då det innebär att lämna över ansvaret till någon annan. Ett ansvar som den anhöriga många gånger har haft under hela uppväxttiden.

- Som anhörig finns möjligheten att göra ett studiebesök på boendet innan inflyttning sker.
- Anhöriga kan ges möjlighet till övernattnin g hemma hos brukaren vid behov.
- Inom särskilt boende uppmärksammas anhörigas situation regelbundet på arbetsplatsträffar eller verksamhetsträffar.
- Anhörigräff genomförs minst en gång/år. Kommande träff kommer att planeras och genomföras tillsammans med anhörigsamordnare.

Socialpsykiatrin; dagverksamhet, särskilt boende, boendestöd

Socialpsykiatrin vänder sig till personer som har en psykisk funktionsnedsättning och innebär många gånger en avlastning för anhöriga i det vardagliga pusslet med att få boendesituation och rutiner att fungera.

- Anhörigas situation uppmärksammas regelbundet på arbetsplatsträffar eller verksamhetsträffar.

- Anhörigträff genomförs minst en gång/år

Barnkorttids

Barnkorttids verkställer två beslut, korttidstillsyn och korttidsvistelse och gäller för den som har behov av stöd enligt LSS. Korttidsvistelse ger personen tillfälle till rekreation och miljöombyte men också möjligheten för anhöriga att få avlösning i omvårdnadsarbetet. Korttidsvistelse kan erbjudas både som regelbunden insats och som en lösning vid akuta behov. Korttidstillsyn är för skolungdomar som fyllt 12 år och ger dem möjlighet till tillsyn före och efter skolan samt på lov. Syftet med korttidstillsynen är att föräldrarna ska kunna arbeta utanför hemmet.

- Anhörigas situation uppmärksammas regelbundet på arbetsplatsträffar eller verksamhetsträffar
- Anhörigträff genomförs minst en gång/år. Anhörigsamordnare bjuds in till anhörigträffar.
- Innan ett barn börjar på barnkorttids sker en inskolningsprocess, där den anhöriga har möjlighet att vara delaktig.

11 Individ- och familjeomsorgen

Till individ- och familjeomsorgen vänder man sig för ansökan om hjälp eller anmälan om att någon far illa. Behovsprövade insatser riktar sig till den närstående, men den anhörige har också rätt att ansöka om stöd för egen del. Anhörigas synpunkter bör beaktas vid behovsprövning och vid utförandet av insatserna och vid behov ska socialsekreterare som är i kontakt med anhöriga erbjuda och förmedla kontakt med anhörigsamordnare.

- Regelbundet på gruppträffar eller liknande uppmärksamma anhörigas situation

Ekonomiskt stöd

Alla invånare i Vingåker har rätt till ekonomiskt grundtrygghet. Invånare i Vingåkers kommun och som inte kan försörja sig eller sin familj på annat sätt har rätt att ansöka om försörjningsstöd, budget- och skuldrådgivning. Ett behov av ekonomiskt stöd beror ibland på att individen har svårt att hitta rätt väg till egen försörjning på grund av olika svårigheter i vardagen.

- Anhöriga till personer som ansöker om ekonomiskt stöd får information om att anhörigstödet finns samt får hjälp med kontakt till anhörigsamordnare där behov föreligger.
- Anhöriga får visst råd och stöd, samt hänvisning till vart de kan få ytterligare hjälp om behov föreligger.

Familjecentral

Vingåkers kommun och Vingåkers vårdcentral samlar barnmorskemottagning, öppen förskola, socialtjänst och barnavårdscentral under samma tak i en gemensam familjecentral, för att främja god hälsa hos barn och föräldrar.

- Familjecentralen uppmärksammar anhöriga, oftast föräldrar, till barn med funktionshinder om att anhörigstödet finns samt är behjälpliga med förmedling av kontakt till anhörigsamordnare i de fall behov föreligger.

Våld i nära relation

- Socialtjänsten i Vingåker erbjuder via Relationsvåldsteamet i Katrineholm stöd och hjälp till både utsatta och förövare. Barn som bevittnat våld är även de offer för relationsvåld.
- Relationsvåldsteamet erbjuder samtal, information, rådgivning, hjälp att ta kontakt med myndigheter med mera i samarbete med polisen, kvinnojourer, socialtjänsten, familjerådgivningen bland andra. Anhöriga till personer som blivit utsatta för våld i nära relation har rätt till anhörigstöd via AnhörigCentrum
- Även den som är utsatt för våld i nära relation har rätt till anhörigstöd via AnhörigCentrum

Missbruk/Beroende

Individ- och familjeomsorgen ansvarar för att missbrukare får den hjälp och vård som de behöver och ska även arbeta förebyggande, motverka missbruk av alkohol och narkotika samt sprida kunskap om drogers skadeverkningar. Exempel på anhörigstöd är Vårnäs Behandlingshem med anhörigdagar och gruppverksamhet i Katrineholm för barn i missbruksfamiljer. Mercur i Katrineholm erbjuder stöd och gruppverksamhet.

- Anhöriga till närstående med beroendeproblematik erbjuds samtalsgrupp/enskilda samtal

12 Övriga stödinsatser

Stöd vid akut sjukdom hos anhörigvårdare som inte har kontakt med den kommunala vården

När anhörigvårdare som inte har kontakt med den kommunala vården drabbas av akut sjukdom och behöver avlösning gäller följande:

- Under kontorstid kontaktas aktuell biståndshandläggare, ordinarie rutiner gäller
- Kvällar, nätter och helger kontaktas tjänstgörande sjuksköterska i kommunen

I de fall kontakt redan finns med kommunen bör man förvissa sig om att anhörigvårdare vet vem som ska kontaktas.

Stöd till anhöriga vid vård i livets slutskede

Riktlinjer finns för palliativ vård.

Vården i livets slutskede bygger ofta på insatser från anhöriga och därför är stödet till dem en väsentlig del av den palliativa vården.

Lagstiftningen är en skyldighet för kommunen.
All personal inom socialtjänsten har en skyldighet att ge anhörigstöd.

Detta dokument,
Plan för Anhörigstöd Vingåkers kommun,
revideras vid behov, men minst en gång per mandatperiod
utifrån socialnämndens mål och gällande lagstiftning.